

Post u vjerovjesničkom Sunnetu i praksi ashaba

U ovom kratkom i sažetom radu, potrudit ćemo se da prikazemo post kroz Sunnet, tj. hadise Allahovog poslanika Muhammeda, a.s., i praksu njegovih drugova (ashaba).

Post u hadisu

U nastavku ćemo navesti 21 hadis koji govori o postu mjeseca ramazana.

U ramazanu se smanjuje šejtansko djelovanje: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Kada nastupi ramazan, otvaraju se džennetska vrata, zatvaraju džehennemska vrata i okivaju se u lance šejtani.“*¹

Allah, dž.š., je u ramazanu najmilostiviji i tada najviše ljudi oslobađa džehennemske vatre: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Kada bude prva noć mjeseca ramazana, povežu se šejtani i džini neposlušnici, zatvore se vrata Vatre i nijedna se ne otvaraju (do kraja ramazana), otvore se vrata dženneta i nijedna se ne zatvaraju (do kraja ramazana), a glasnici (meleki) povikaju: „O ti koji želiš dobro (hajr), priđi! O ti koji želiš zlo, prođi se!“ Allah tada oslobađa ljude od vatri i to svaku noć (do kraja ramazana).“*²

Uzvišeni Allah posebno nagrađuje za ramazanski post: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: Allah, Silni i Uzvišeni, je kazao: „Svako dobro djelo sina Ademovog pripada njemu, izuzev posta. Naime, on je Moj i Ja za njega (posebno) nagrađujem. Dosta se on suzdržao od hrane i pića samo zbog Mene. Stoga je njegov post Moj i Ja za Njega (posebno) nagrađujem. Svako dobro djelo će biti računato od deset do sedamsto puta, osim posta. Tako je on Moj i Ja za njega (posebno) nagrađujem.“*³

---

¹ Hadis bilježe: Ahmed, *El-Musned*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 2001, sv. 13, str. 192-194, br. 7780-7782, sv. 15, str. 111, br. 9204; El-Buhari, *Es-Sahih*, Dar Tavk en-nedžat, Bejrut, 2001, sv. 3, str. 25, br. 1899, sv. 4, str. 123, br. 3277; Muslim, *Es-Sahih*, Dar El-Džil, Bejrut, sv. 3, str. 121, br. 2548; En-Nesai, *Es-Sunen*, Mekteb El-Matbuat el-islamijje, Halep, 1986, sv. 4, str. 127-128, br. 2099-2102, str. 129, br. 1205; Id., *Es-Sunen el-kubra*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 2001, sv. 3, str. 94, br. 2420-2423, 2426; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1993, sv. 8, str. 220, br. 3434; Abdurrezzak, *El-Musannef*, El-Mekteb el-islamijj, Bejrut, 1983, sv. 4, str. 175, br. 7384; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, Mektebe Er-Rušd, Rijad, 1988/89, sv. 2, str. 270, br. 8869; Abd ibn Humejd, *El-Muntehab min el-Musned*, Mektebe Es-Sunne, Kairo, 1988, str. 420, br. 1439; El-Bezzar, *El-Musned*, Mektebe El-Ulum ve el-hikem, Mosul, 1988-2009, sv. 16, str. 151, br. 9252; Ebu Avane, *El-Mustahredž*, Dar El-Ma'rife, Bejrut, 1998, sv. 2, str. 167, br. 2688-2690; Et-Taberani, *Musned Eš-Šamijjin*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1984, sv. 1, str. 68, br. 82; Ebu Tahir el-Muhallis, *El-Muhallisijjat*, Vizare el-evkaf ve eš-šun el-islamijje, Katar, 2008, sv. 1, str. 458, br. 827, str. 461, br. 833, sv. 2, str. 102-103, br. 1127; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, Džamia Ed-Dirasat el-islamijje, Karači, 1989, sv. 2, str. 112, br. 1394; Id., *Es-Sunen el-kubra*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 2003, sv. 4, str. 499, br. 8500; Id., *Šuab el-iman*, Mektebe Er-Rušd, Rijad, 2003, sv. 5, str. 216, br. 3326; Id., *Fedail el-evkat*, Mektebe El-Munare, Mekka, 1990, str. 138, br. 32.

² Hadis bilježe: Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, Dar El-Garb el-islamijj, Bejrut, 1998, sv. 2, str. 59, br. 682; Ibn Madže, *Es-Sunen*, Dar Ihja' el-kutub el-arebijje, Kairo, sv. 1, str. 526, br. 1642; Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1990, sv. 1, str. 582, br. 1532; El-Adžurri, *Eš-Šeria*, Dar El-Vetan, Rijad, 1999, sv. 3, str. 1359, br. 929; Ebu Nuajm, *Hilje el-evlija' ve tabekat el-esfija'*, Es-Seade, Kairo, 1974, sv. 8, str. 306; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, sv. 2, str. 113, br. 1395; Id., *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 217, br. 3327; Id., *Fedail el-evkat*, str. 139, br. 33.

³ Hadis u ovoj verziji bilježi: Ahmed, *El-Musned*, sv. 12, str. 462, br. 7494. Slične verzije bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 26, br. 1904, sv. 7, str. 164, br. 5927; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 157, br. 2760, 2762; Ahmed, *El-Musned*, sv. 13, str. 126, br. 7693, str. 198, br. 7788, sv. 16, str. 318, br. 10540, str. 407, br. 10692; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 163, br. 2216-2218; Id., *Es-Sunen el-kubra*,

U ramazanu nafila vrijedi kao farz, farz kao 70 farzova, Lejletu-l-Kadr je bolja od 1000 mjeseci, prva trećina ramazana je milost, druga trećina je oprost, a trećina trećina je oslobađanje od vatre: Selman el-Farisi, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., nam je držao hutbu zadnjeg dana ša'bana, pa je kazao: „O ljudi, došao vam je veličanstven mjesec, blagoslovljen (mubarek) mjesec, mjesec u kojem je noć bolja od hiljadu mjeseci (tj. Lejletu-l-kadr)... Ko u njemu uradi dobro djelo, kao da je uradio farz izvan njega, a ko u njemu uradi farz, kao da je uradio sedamdeset farzova izvan njega... To je mjesec čiji je početak milost (rahmet), sredina oprost (magfired), a kraj oslobađanje od vatre...*⁴

Za postače su pripremljena posebna džennetska vrata po imenu Rejjan: Sehl ibn Sa'd prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: *Džennet ima osam vrata. Među njima su vrata koja se zovu Rejjan (ErRejjan). Kroz njih će ući samo postači.*⁵

Ko isposti ramazan, bit će mu oprošteni prethodni mali grijesi: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Ko isposti ramazan, vjerujući i nadajući se (nagradi), bit će mu oprošteni grijesi.*⁶

Ko provede ramazan u ibadetu, bit će mu oprošteni prethodni mali grijesi: Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., kazao: *Ko provede ramazan u ibadetu, vjerujući i nadajući se (nagradi), bit će mu oprošteni grijesi.*⁷

Ko provede Lejletu-l-Kadr u ibadetu, bit će mu oprošteni prethodni mali grijesi: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Ko provede Lejletu-l-Kadr (noć Kadra), vjerujući i nadajući se (nagradi), bit će mu oprošteni prethodni grijesi.*⁸

---

sv. 3, str. 132-133, br. 2537-2539, str. 352, br. 3248; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, Dar El-Mugni, Rijad, 2000, sv. 2, str. 1110, br. 1811.

⁴ Hadis bilježe: Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, El-Mekteb el-islamijj, Bejrut, 1970, sv. 3, str. 191, br. 1887; El-Haris, *Bugje el-bahis an zevaid Musned el-Haris li El-Hejsemi*, Merkez hidme es-sunne ve es-sire en-nebevijje, Medina, 1992, sv. 1, str. 412, br. 321; El-Bejheki, *Ed-Da'vat el-kebir*, Giras, Kuvajt, 2009, sv. 2, str. 151, br. 532; Id., *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 223, br. 3336; Id., *Fedail el-evkat*, str. 146, br. 37.

⁵ Hadis bilježe: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 9, str. 119, br. 3257; Er-Ruvejani, *El-Musned*, Muessese Kurtuba, Kairo, 1995/96, sv. 2, str. 200, br. 1034; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, Mektebe Ibn Tejmijje, Kairo, sv. 6, str. 146, br. 5795, str. 154, br. 5826; Id., *El-Mu'džem el-evsat*, Dar El-Haremejn, Kairo, 1994/95, sv. 6, str. 192, br. 6161; Ibn Šahin, *Et-Tergib fi fedail el-e'amal ve sevab zalike*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 2004, str. 51, br. 136; El-Bejheki, *El-Ba's ve en-nušur*, Merkez El-Hidamat ve el-ebhas es-sekafijje, Bejrut, 1986, str. 164, br. 229; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 4, str. 502, br. 8512; Id., *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 206, br. 3311; El-Begavi, *Šerh es-sunne*, El-Mekteb el-islamijj, Damask-Bejrut, 1983, sv. 6, str. 220, br. 1709.

⁶ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 1, str. 16, br. 38, sv. 3, str. 45, br. 2014; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 177, br. 1817; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 526, br. 1641; Ebu Davud, *Es-Sunen*, El-Mektebe el-asrijje, Bejrut, sv. 2, str. 49, br. 1372; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 157, br. 2203-2205; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 2, str. 127-128, br. 2524-2526, sv. 3, str. 404, br. 3400-3401, str. 405, br. 3404; Ahmed, *El-Musned*, sv. 12, str. 91, br. 7170, str. 225, br. 7280, sv. 14, str. 547, br. 9001, sv. 16, str. 118, br. 10117.

⁷ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 1, str. 16, br. 37, sv. 3, str. 44, br. 2009; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 176-177, br. 1815-1816; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 49, br. 1371; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 164, br. 808; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 201, br. 1602-1603, sv. 4, str. 154, br. 2191-2192, str. 155, br. 2195, str. 156, br. 2197-2201, str. 157, br. 2206, sv. 8, str. 117, br. 5025-5027; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 2, str. 113, br. 1297-1298, sv. 3, str. 124, br. 2512-2513, str. 125, br. 2516, str. 126-127, br. 2518-2522, str. 128, br. 2527, sv. 3, str. 403, br. 3399, str. 404, br. 3403, str. 405, br. 3406, str. 406-407, br. 3409-3412; Ahmed, *El-Musned*, sv. 13, str. 198, br. 7787, sv. 15, str. 264, br. 9945, sv. 16, str. 206, br. 10304, str. 491, br. 10843.

⁸ Hadis bilježe: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 1, str. 16, br. 35, sv. 3, str. 26, br. 1901, str. 45, br. 2014; Ahmed, *El-Musned*, sv. 12, str. 225, br. 7280, sv. 14, str. 241, br. 8576, sv. 15, str. 164, br. 9289, str. 264, br. 9445, sv. 16, str. 118, br. 10117, str. 317, br. 10537; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 177, br. 1817; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 49, br. 1372; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 60, br. 683; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 155, br. 2193, str. 156, br. 2202, str. 157, br. 2206-2207, sv. 8, str. 118, br. 5027; Id.,

Zadah postača je Allahu, dž.š., draži od mirisa miska, tj. postač ima posebnu deredžu kod Allaha.: Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., kazao: *Tako mi Onoga u čijoj Ruci je moja duša, zadah iz usta postača je Uzvišenom Allahu draži od mirisa miska.*⁹

Ko isposti cijeli ramazan, kao da je ispostio deset mjeseci: Sevban, r.a., Vjerovjesnikov štićenik, prenosi: *Ko isposti mjesec ramazan, taj mjesec će se računati kao deset mjeseci.*¹⁰

Ko isposti cijeli ramazan i šest dana ševvala, kao da je postio godinu dana: Ebu Ejjub el-Ensari, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., kazao: *Ko isposti ramazan, pa ga potom poprati sa (postom) šest dana ševvala, računat će se kao da stalno posti (cijelu godinu).*¹¹

Post je štit od lošeg ponašanja: Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., kazao: *Post je štit. Stoga, neka čovjek ne govori bestidno i ne čini bestidne radnje i neka se ne ponaša kao neznanica (džahil). Ako ga neki čovjek napadne ili ga vrijeđa, neka mu odgovori: „Ja doista postim.“*¹²

Post podrazumijeva i suzdržavanje od hrđavog ponašanja i laži: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Ko ne ostavi lažan govor i postupanje po njemu, u tom slučaju Allahu ne treba od njega ostavljanje hrane i pića.“*¹³

Es-Sunen el-kubra, sv. 3, str. 124, br. 2514, str. 127, br. 2523, str. 128, br. 2527-2528, str. 403-404, br. 3398-3401, str. 405, br. 3405-3406; Ishak ibn Rahevejh, *El-Musned*, Mektebe El-Iman, Medina, 1991, sv. 2, str. 304, br. 827; El-Muzeni, *Es-Sunen el-me'sure li eš-Šafi'*, Dar El-Ma'rife, Bejrut, 1986, str. 314, br. 328; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 15, str. 197, br. 8589, sv. 16, str. 288, br. 9495.

⁹ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 24, 1894, str. 26, br. 1904, sv. 7, str. 164, br. 5927, sv. 9, str. 143, br. 7492, str. 157, br. 7538; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 157-158, br. 2760, 2762-2764; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 525, br. 1638; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 150, br. 4435; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 128, br. 764, sv. 4, str. 445, br. 2863; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 159-164, br. 2211-2218, str. 167, br. 2234; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 2, str. 130-133, br. 2532-2539, sv. 3, str. 293, br. 3037, str. 351, br. 3245, str. 352, br. 3248-3249, sv. 6, str. 425, br. 7146, sv. 10, str. 172, br. 11263; Ahmed, *El-Musned*, sv. 7, str. 289, br. 4256, sv. 10, str. 145, br. 5913, sv. 12, str. 96, br. 7174, str. 122, br. 7195, str. 462, br. 7493, sv. 13, str. 49, br. 7607, str. 126, br. 7693, str. 198, br. 7788, str. 295, br. 7917, str. 421-422, br. 8057-8058, str. 480, br. 8129, sv. 14, str. 239, br. 580, sv. 15, str. 55, br. 9112, str. 70, br. 9138, str. 158, br. 9275, str. 187, br. 9322, str. 214, br. 9363, str. 445, br. 9714, str. 547, br. 9888, sv. 16, str. 11, br. 9912, str. 33, br. 9946, str. 59, br. 9999, str. 75, br. 10026, str. 133, br. 10145, str. 136, br. 10152, str. 145, br. 10175-10176, str. 163, br. 10218, str. 199, br. 10291, str. 301, br. 10505, str. 325, br. 10554, str. 332, br. 10564, str. 406-407, br. 10691-10693, str. 514, br. 10884, sv. 17, str. 50, br. 11009, sv. 28, str. 404, br. 17170, sv. 29, str. 335, br. 17800, sv. 43, str. 162, br. 26035.

¹⁰ Hadis bilježe: Ahmed, *El-Musned*, sv. 37, str. 94, br. 22412; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 239, br. 2873-2874; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 1101, br. 1796; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 298, br. 2115; Et-Tahavi, *Šerh muškil el-asar*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1994, sv. 6, str. 125, br. 2348; El-Bejheki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 4, str. 483, br. 8433; Id., *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 300, br. 3461; Id., *Fedail el-evkat*, str. 326, br. 161.

¹¹ Hadis bilježe, između ostalih: Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 169, br. 2815; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 124, br. 759; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 239, br. 2876; Ahmed, *El-Musned*, sv. 38, str. 514, br. 23533, str. 540, br. 23561; Abdurrezzak, *El-Musannef*, sv. 4, str. 315, br. 7918; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, sv. 4, str. 134, br. 3902, str. 135, br. 3908, 3911; Id., *El-Mu'džem el-evsat*, sv. 5, str. 50, br. 4642, sv. 8, str. 275, br. 8622.

¹² Hadis bilježe, između ostalih: Malik, *El-Muvetta'*, Dar Ihja' et-turas el-arebijj, Bejrut, 1985, sv. 1, str. 319, br. 57; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Mus'ab ez-Zuhri*, Dar Ihja' et-turas el-arebijj, Bejrut, 1985, sv. 1, str. 328, br. 583; Ibn Vehb, *El-Džami'*, Dar El-Vefa', Mensura, 2005, sv. 1, str. 192, br. 317; El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 24, 1894; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 307, br. 2363; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 349-350, br. 3239-3240; Ahmed, *El-Musned*, sv. 12, str. 461, br. 7492, sv. 13, str. 480, br. 8128, sv. 16, str. 58, br. 9998; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, sv. 8, str. 205, br. 3416; Abdurrezzak, *El-Musannef*, sv. 4, str. 191, br. 7443; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 16, str. 71, br. 9122.

¹³ Hadis bilježe: Abdullah ibn Mubarek, *Ez-Zuhd ve er-rekaik*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, sv. 1, str. 461, br. 1307; El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 26, br. 1903, sv. 8, str. 17, br. 6057; Ahmed, *El-Musned*,

Pohvalno (mustehabb) je požuriti sa iftarom: Sehl ibn Sa'd, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., kazao: *Moj ummet će biti u dobru (hajru) sve dok budu požurivali sa iftarom.*¹⁴

Pohvalno (mustehabb) je odužiti sa sehurom: Ebu Zerr, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Moj ummet će biti u dobru (hajru) sve dok budu požurivali sa iftarom i oduživali sa sehurom.*“¹⁵

Pohvalno (mustehabb) je ustati na sehur: Enes ibn Malik, r.a., prenosi: *Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao: „Ustajte na sehur, jer je doista u sehuru bereket (blagodat).*“¹⁶

Dova postača se prima, jer je postač blizu Allahove milosti: Abdullah ibn Amr ibn el-As, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Doista postač tokom iftara ima dovu koja se ne odbija.*“¹⁷

Nahrniti postača znači dobiti istu nagradu kao postač: Zejd ibn Halid el-Džuheni, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Ko nahrani postača, imat će nagradu kao i postač, bez da se postaču umanji išta od nagrade.*“¹⁸

Ko se iz zaborava omrsi, neka nastavi sa postom, jer ga je Allah, dž.š., napojio i nahranio: Ebu Hurejre, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Ko zaboravi da posti, pa pojede ili se napije, neka dovrši svoj post. Naime, doista ga je Allah nahranio i napojio.*“¹⁹

Ko je putnik (musafir), ima izbor da posti ili naposti: Hamza ibn Amr el-Eslemi, r.a., prenosi da je pitao: *Allahov poslanice, smatram da imam snage da postim na putu. Dakle, da li mi je to grijeh?* Na to je Allahov poslanik, s.a.v.s., odgovorio: *To je olakšica*

---

sv. 15, str. 521, br. 9839; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 539, br. 1689; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 307, br. 2362; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 347, br. 3232; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, sv. 8, str. 256, br. 3480; Ibn el-A'rabi, *El-Mu'džem*, Dar Ibn el-Dževzi, Rijad, 1997, sv. 1, str. 235, br. 437, str. 350, br. 671, sv. 3, str. 885, br. 1845; Ebu Bekr eš-Šafi', *El-Gajlanijjat*, Dar Ibn el-Dževzi, Rijad, 1997, sv. 1, str. 489, br. 600; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, sv. 2, str. 124, br. 1434; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 4, str. 449, br. 8311; Id., *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 244, br. 3368; El-Begavi, *Šerh es-sunne*, sv. 6, str. 273, br. 1747.

¹⁴ Hadis bilježe: Ahmed, *El-Musned*, sv. 35, str. 241, br. 21312, str. 399, br. 21507; Ebu Nuajm, *Hilje el-evlija' ve tabekat el-esfija'*, sv. 7, str. 136.

¹⁵ Hadis bilježe: Ahmed, *El-Musned*, sv. 35, str. 241, br. 21312, str. 399, br. 21507; Ebu Nuajm, *Hilje el-evlija' ve tabekat el-esfija'*, sv. 7, str. 136.

¹⁶ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 29, 1923; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 130, br. 2603; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 540, br. 1692; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 80, br. 708; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 140-142, br. 2144-2151; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 108-110, br. 2465-2472; Ahmed, *El-Musned*, sv. 14, str. 476, br. 8898, sv. 16, str. 149, br. 10185, sv. 17, str. 381, br. 11281, sv. 19, str. 15, br. 11950, sv. 20, str. 452, br. 13245, sv. 21, str. 88, br. 13390, str. 179, br. 13551, str. 264, br. 13704, str. 408, br. 13993.

¹⁷ Hadis bilježe: Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 557, br. 1753; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, sv. 13, str. 476, br. 14343; Id., *Ed-Dua*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1992/93, str. 286, br. 919; Ibn es-Sunni, *Amel el-jevni ve el-lejle*, Dar El-Kible li es-sekafel el-islamijje-Muessese Ulum el-Kur'an, Bejrut-Džidda, str. 431, br. 481.

¹⁸ Hadis bilježe, između ostalih: Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 163, br. 807; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 555, br. 1746; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 375, br. 3317-3318; Ahmed, *El-Musned*, sv. 28, str. 261, br. 17033, sv. 36, str. 10, br. 21676; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 1062, br. 1744; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, sv. 8, str. 216, br. 3429.

¹⁹ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 31, 1933, sv. 8, str. 136, br. 6669; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 160, br. 2772; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 535, br. 1673; En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 356, br. 3262; Ahmed, *El-Musned*, sv. 15, str. 69, br. 9136, str. 296, br. 9489, sv. 16, str. 240, br. 10369, str. 389, br. 10665; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 1077-1078, br. 1767-1768.

(tj. izostavljanje posta na putu). Stoga, ko je uzme, to je lijepo, a ko više voli da posti, njemu to nije grijeh.²⁰

Poslanik, a.s., je u ramazanu bio najdarežljiviji i najviše je učio Kur'an: Abdullah ibn Abbas, r.a., prenosi: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je bio najdarežljiviji čovjek, a bio je najdarežljiviji u ramazanu, kada mu je dolazio Džibril. On mu je dolazio svake ramazanske noći, kako bi zajedno učili Kur'an. Tako je Allahov poslanik, s.a.v.s., bio izdašniji u činjenju dobra (hajra) od poslanog (koristonosnog) vjetra.*²¹

Post u praksi ashaba

Nesumnjivo, najbolja generacija u povijesti čovječanstva koja je hodila zemljom su ashabi, jer oni su učili direktno od poslanika Muhammeda, s.a.v.s., posljednjeg vjerovjesnika i najodabranijeg Allahovog stvorenja. Stoga ne treba da čudi da je mubarek mjesec Ramazan zauzimao posebno mjesto u životima ashaba. U nastavku ćemo govoriti o njihovom posebnom odnosu prema blagoslovljenom mjesecu posta i Kur'ana.

Cijela godina im je bila u znaku Ramazana - pola godine su ga ispraćali, a pola godine ga dočekivali: Ashabi su, kako pripovijeda Mulla ibn Fadl: *Šest mjeseci doveli Uzvišenom Allahu da ih uvede u Ramazan, a šest mjeseci doveli da primi od njih (učini kabulom).* Tabiini Jahja ibn Kesir i Mekhul su učili sljedeću dovu, za koju Ibn Redžeb el-Hanbeli kaže da su je naučili od ashaba: *Gospodaru moj, predaj me Ramazanu, predaj Ramazan meni i prihvati ga od mene na kabul način.*²²

Nisu pretjerivali sa hranom ni na iftaru ni na sehuru: Ebu Hurejre, r.a., kazuje: *Imao sam petnaest hurmi. Tako sam se iftario sa pet i sehurio sa pet, a ostavio sam pet za (drugi) iftar.*²³

Dovili su na iftaru: Abdullah ibn Amr ibn el-As, r.a., je imao običaj dovititi na iftaru: *Gospodaru moj, doista Te molim Tvojom milošću (rahmetom), koja obuhvatava sve, da mi oprostiš.*²⁴

Požurivali su sa sabahom nakon sehura: Enes, r.a., i Zejd ibn Sabit, r.a., prenose: *Sehurili smo zajedno sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Onda je ustao da klanja (sabah).* Prenosilac je pitao Enesa i Zejda: *Koliko je bilo između ezana (za sabah) i sehura?*

---

²⁰ Hadis bilježe: Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 145, br. 2685; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 186, br. 2155-2156; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 159, br. 2623; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 258, br. 2026; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, sv. 8, str. 332, br. 3567; Ebu Avane, *El-Mustahredž*, sv. 2, str. 197, 2834; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, sv. 3, str. 156, br. 2981; Id., *El-Mu'džem el-evsat*, sv. 7, str. 300, br. 7554; Ed-Darekutni, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 164, br. 2301; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, sv. 2, str. 105, br. 1364; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 4, str. 409, br. 8158.

²¹ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 1, str. 8, br. 6, sv. 3, str. 26, br. 1902, sv. 4, str. 113, br. 3220, str. 188, br. 3554, sv. 6, str. 186, br. 4997; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 7, str. 73, br. 6149; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 125, br. 2095-2096; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 92-93, br. 2416-2417, sv. 7, str. 248, br. 7939; Ahmed, *El-Musned*, sv. 3, str. 481, br. 2042, sv. 4, str. 375, br. 2616, sv. 5, str. 146, br. 3010, str. 397, br. 3245, str. 473, br. 3539, sv. 41, str. 450, br. 24985; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 193, br. 1889; Ibn Hibban, sv. 8, str. 225, br. 3440, sv. 14, str. 285, br. 6370; El-Hakim, *El-Mustedrek*, sv. 2, str. 670, br. 4223.

²² Dovu bilježe: Et-Taberani, *Ed-Dua*, str. 284, br. 911; Ebu Nuajm, *Hilje el-evlija' ve tabekat el-esfija'*, sv. 3, str. 69.

²³ Predaju bilježi: Ebu Nuajm, *Hilje el-evlija' ve tabekat el-esfija'*, sv. 1, str. 384.

²⁴ Dovu bilježe: Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 357, br. 1753; El-Hakim, *El-Mustedrek*, sv. 1, str. 583, br. 1535; Ibn es-Sunni, *Amel el-jevni ve el-lejle*, str. 431, br. 481; El-Bejheki, *Šuab el-iman*, sv. 5, str. 407, br. 3621; *Ed-Da'vat el-kebir*, sv. 2, str. 99, br. 501.

Odgovorili su: *Koliko je (učenje) pedeset ajeta.*²⁵ Savremeni učenjaci, komentarišući navedeni hadis, uglavnom procjenjuju da je pauza između zapaštanja i ezana za sabah bila 10-20 minuta, koliko je ashabima trebalo da prouče spomenutih 50 ajeta. Naši bosanski džemati slijede u tome sunnet, budući da se i u Bosni uglavnom ezan uči 10-20 minuta poslije zapaštanja.

Jedni druge su ugošćavali i na iftaru i na sehuru: Tako iz ranije navedenog hadisa saznajemo da su Enes, r.a., i Zejd, r.a., bili kod Muhammeda, a.s., na sehuru. U sljedećem hadisu Abdullah ibn ez-Zubejr, r.a., i Enes, r.a., prenose da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., došao kod Sa'da ibn Ubade, r.a. Tako je on iznio hljeb i ulje. Onda je Vjerovjesnik, s.a.v.s., jeo. Potom je kazao: *Kod vas su se iftarili postači, vašu hranu su jeli čestiti ljudi i meleki su donosili salavat na vas.*²⁶

Postoji više predaja koje govore o zajedničkim iftarima i sehurima ashaba i tabiina. Tako Metar eš-Šejbani prenosi: *Sehurili smo zajedno sa Abdullahom (ibn Mesudom). Onda smo izašli, te je uspostavljen namaz.*²⁷ Kurre ibn Hajjan ibn el-Haris prenosi: *Sehurili smo zajedno sa Alijom ibn Ebu Talibom, r.a. Kada je završio sa sehurima, naredio je mujezinu da prouči ikamet.*²⁸

Klanjali su teraviju u džematu dvadeset rekata: Muhammed, a.s., je klanjao teravijah-namaz u džematu svega nekoliko puta. Onda je prestao iz bojazni da teravija ne postane obavezna njegovom ummetu. Tako je bilo i u vrijeme hilafeta h. Ebu Bekra. Kada je h. Omer izabran za halifu, on je uveo da se teravija klanja u džematu dvadeset rekata, sa čime su se složili svi ashabi, a to je stav i većine mezheba: hanefijskog, šafijskog, hanbelijskog i dijela malikijskog. Abdurrahman ibn Abd el-Kari prenosi: *Izašao sam sa Omerom ibn el-Hattabom, r.a., jedne noći u Ramazanu u džamiju. Kad, ljudi su bili u grupama raštrkani: jedan čovjek klanja sam, drugi čovjek klanja, a za njim klanja grupa manja od deset ljudi. Stoga je Omer kazao: "Doista smatram, kad bih ove ljude objedinio oko jednog učača, bilo bi primjerenije." Onda je donio odluku, te ih objedinio oko Ubejja ibn Ka'ba. Potom sam izašao sa njim drugu noć, a ljudi su klanjali za jednim učačem. Omer je kazao: "Kako je lijepa ova novotarija!..."*²⁹

Tridesetak predaja potvrđuje da teravija ima dvadeset rekata. Među njima je i sljedeća: Malik ibn Enes prenosi da je Jezid ibn Ruman kazao: *Ljudi su bili klanjali u vrijeme Omera ibn el-Hattaba u ramazanu dvadeset i tri rekata.*³⁰

Klanjali su noćni namaz: Enes ibn Malik, r.a., prenosi zanimljiv hadis u vezi ramazanskog noćnog namaza ashaba: *Allahov poslanik, s.a.v.s., je bio klanjao u*

---

²⁵ Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 29, br. 1921; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 771, br. 1097; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 540, br. 1694; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 76, br. 703; En-Nesai, *Es-Sunen*, sv. 4, str. 143, br. 2155-2156; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 3, str. 112, br. 2476-2477; Ahmed, *El-Musned*, sv. 35, br. 461, br. 21585, str. 491-492, br. 21620-21621.

²⁶ Hadis bilježe: Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 367, br. 3854; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 556, br. 1747; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, sv. 12, str. 107, br. 5296.

²⁷ Predaju bilježe: Abdurrezzak, *El-Musannef*, sv. 4, str. 234, br. 7619; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, sv. 4, str. 314, br. 9577.

²⁸ Predaju bilježe: Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, sv. 1, str. 179, br. 1072; Ebu Tahir el-Muhallis, *El-Muhallisijjat*, sv. 2, str. 335, br. 1678.

²⁹ Predaju bilježe: Malik, *El-Muvetta'*, sv. 1, str. 114, br. 3; Id., *Muvetta' bi rivaje Muhammed ibn Hasan eš-Šejbani*, El-Mektebe El-Ilmijje, Bejrut, str. 91, br. 241; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Mus'ab ez-Zuhri*, sv. 1, str. 109, br. 279; El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 45, br. 2010; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, sv. 1, str. 294, br. 817; Id., *Šuab el-iman*, sv. 4, str. 549, br. 2999; Id., *Fedail el-evkat*, str. 266, br. 121; El-Begavi, *Šerh es-sunne*, sv. 4, str. 118-119, br. 990.

³⁰ Predaju bilježe: Malik, *El-Muvetta'*, sv. 1, str. 115, br. 5; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Mus'ab ez-Zuhri*, sv. 1, str. 210, br. 281; El-Bejheki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 2, str. 699, br. 4289; Id., *Šuab el-iman*, sv. 4, str. 550, br. 3000; Id., *Ma'rife es-sunen ve el-asar*, Džamia Ed-Dirasat el-islamijje, Karači, 1991, sv. 4, str. 42, br. 5411.

Ramazanu. Stoga sam ja došao, te stao sa njegove strane. Došao je neki čovjek, te stao također. Tako smo postali jedna grupa koju je činilo manje od deset ljudi. Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., primjetio da smo iza njega, skratio je namaz. Onda je ušao u svoj dom, te klanjao namaz koji nije klanjao kod nas (tj. duži namaz). Enes dalje prenosi: Pitali smo ga, kada smo ustali ujutru: "Možeš li nam objasniti šta je bilo sinoć?" Na to je odgovorio: "Mogu. Vaš postupak me je naveo na ono što sam uradio..."³¹ Očigledno je Poslanik, a.s., htio pokazati ashabima da je njima noćni namaz nafila koju ne moraju klanjati tako dugo kao on.

Zikrili su, učili Kur'an, udjeljivali sadaku: Ashabi su u mjesecu Ramazanu trudili da što više spominju Allaha, prouče makar jednom cijeli Kur'an (hatmu), dadnu što više sadake. Tako Abdurrahman, sin Abdullaha ibn Mesuda, r.a., prenosi da bi njegov otac proučio cijeli Kur'an (hatmu) u ramazanu svaka tri dana, a van ramazana od džume do džume.³²

Jusuf Džafić, *Ramazan – najdaraži gost u našem domu*, Media centar Islamske zajednice u BiH, Sarajevo, 2020, str. 32-35.

---

³¹ Hadis bilježi: Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 134, br. 2625.

³² Predaju bilježe: Seid ibn Mensur, *Et-Tefsir min Sunen Seid ibn Mensur*, Dar Es-Sumej'i, Rijad, 1997, sv. 2, str. 449, br. 150; El-Bejheki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 2, str. 555, br. 4059.